

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

M. Tvllii Ciceronis|| Epistolae Familiares.||

Cicero, Marcus Tullius

Venetiis, 1565

Liber III.

[urn:nbn:de:gbv:45:1-724041](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:gbv:45:1-724041)

consequar, si ad me in Ciliciam ueneris. quod ego
& mea, & reip. & maxime tua interesse arbi-
tror. Vale,

CICERONIS EPISTOLARVM,

AD APPIVM, LIBER III.

ARGVMENTVM.

Totus est hic liber ad Appium P. Clodii fratrem, cum quo post inimicitias in gratiam redierat. in hac autem epistola scribit de duobus Appii libertis, Phania, & Cilice. interferit quaedam de sua beneuolentia. in extremo commendat Valerium iuriconsultum cum ioco familiari.

M. Cicero s. d. Appio Pulchro imp.

Appio gratifi-
catur in liberti
lande, & simul
excusat breui-
tatem litterarū
suarum.

possunt lenim i
alienas manus
littere perue-
nire.

ut aliquid ego
quoque tibi si-
gnificem.

I I P S A résp. tibi narrare posset, quo
S modo sese haberet; non facilius ex ea co-
gnoscere posses, quā ex liberto tuo Pha-
nia: ita est homo non modo prudens, uerum etiam,
quod uidi, curiosus. quapropter ille tibi omnia
explanabit. id enim mihi & ad breuitatem est
aptius, & ad reliquas res prouidentius. De mea
autem beneuolentia erga te etsi potes ex eodem
Phania cognoscere, tamen uidentur etiam ali-
quae meae partēs. Sic enim tibi persuade, ca-
rissimum te mihi esse cum propter multas suauita-
tes ingenij, officij, humanitatis tuae; tum quod
ex litteris tuis, & ex multorum sermonibus intel-
ligo, omnia, quae a me profecta sunt in te, tibi
accidisse gratissima. quod cum ita sit; perficiam
profecto,

profecto, ut longi temporis usuram, qua caruimus, intermissa nostra consuetudine, & gratia, crebritate, & magnitudine officiorum meorum sarciam. idq. me, quonia tu ita vis, puto non inuita Minerva esse facturum: quam quidem ego si forte de tuis sumpsero, non solum Pallada, sed etiam Appiada nominabo. Cilix, libertus tuus, antea mihi minus fuit notus; sed, ut mihi reddidit a te litteras, plenas & amoris, & officij, mirifice ipse suo sermone subsecutus est humanitatem litterarum tuarum. iucunda mihi eius oratio fuit, cum de animo tuo, cum de sermonibus, quos de me haberes quotidie, mihi narraret. quid quaeris? biduo factus est mihi familiaris, ita tamen, ut Phanium ualde sim desideraturus. quem cum Romam remittes, quod, ut putabamus, celeriter eras facturum; omnibus ei derebus, quas agi, quas curari a me uoles, mandata des uelim. L. Valerium iurisconsultum ualde tibi commendo, sed ita etiam, si non est iurisconsultus. melius enim ei cauere uolo, quam ipse alijs solet. ualde hominem diligo. est ex meis domesticis, atque intimis familiaribus. omnino tibi agit gratias: sed idem scribit, meas litteras maximam apud te pondus habituras. id eum ne fallat, te etiam atque etiam rogo. Vale.

ARG. Cum esset Appio successor in Ciliciae administratione creatus, rogat eum, ut prouinciam sibi quammaxime aptam, explicatamq. tradat, quo sit ei facilius administrandi ratio.

F 3 Cicero

cum uiueret P. Clodius, Appii frater, Cicero nis inimicus.

hunc locum satis copiose in scholiis explanauimus.

qui ei familiarior erat, quam Cilix. uide ep. 13. l. 2.

hic est, ad quem scribit epistolam ultimam lib. 1.

quod ipse tua sponte illum humanissime tractaris.

Cicero procos. s. d. Ap. Pulchro imp. 2

artificiose exor
ditur a dissimu
latione cupidi
tatis suae.

significat, om
nia se facturum
in prouincia,
quae ad Appii
dignitatem spe
ctant, quo facti
lius impetret
ab eo quod de
inceps petit.

ep. 5 l. 6. & 6.
l. x. & 4 l. 13.

uide necessita
tem.

uide commo
dum.

uide modestiã
nominatim ni
hil petentis.

uide artificium
ad colligendam
beneuolentiam,
& excusandam
breuitatem lit
eratum.

C V M & contra uoluntatem meam, & prae
ter opinionem accidisset, ut mihi cum imperio
in prouinciam proficisci necesse esset: in multis,
& uarijs molestijs, cogitationibusq. meis haec
una consolatio occurrebat, quod neque tibi ami
cior, quam ego sum, quisquam posset succede
re; neque ego ab ullo prouinciam accipere, qui
mallet eam mihi quam maxime aptam, expli
catamq. tradere. quod si tu quoque eandem de
mea uoluntate erga te spem habes: ea te profe
cto numquam fallat. A te maximopere pro no
stra summa coniunctione, tuaq. singulari hu
manitate etiam atque etiam peto, & quaeso,
ut, quibuscumque rebus potes, (potes autem
plurimis) prospicias, & consulas rationibus
meis. uides ex s. c. prouinciam esse habendam.
si eam, quoad eius facere potueris, quam expe
ditissimam mihi tradideris: facillior erit mihi
quasi decursus mei temporis. quid in eo genere
efficere possis. tui consilij est. ego te, quod tibi ue
niet in mentem mea interesse, ualde rogo. Plu
ribus uerbis ad te scriberem, si aut tua humanitas
longiorem orationem exspectaret; aut id fieri no
stra amicitia pateretur; aut res uerba desideraret,
ac non pro se ipsa loqueretur. hoc uelim tibi per
suadeas, si rationibus meis a te prouisum esse in
tellexero, magnam te ex eo, & perpetuam uo
luptatem esse capturum. Vale.

ARG. Petit, quod in proxima superiore epistola, ut in tradenda prouincia cōmodet sibi quam maxime potest, praecipue ne numerum militum imminuat.

Cicero procos. s. D. Ap. Pulchro imp. 3

A D XI. Kal. Iun. Brundisium cum uexissem, Q. Fabius, legatus tuus, mihi praesto fuit, eaq. me ex tuis mandatis monuit, quae non modo mihi, ad quem pertinebant, sed uniuerso senatui uenerant in mentem, praesidiō firmiori opus esse ad istam prouinciam. censebant enim omnes fere, ut in Italia supplementum meis, & Bibuli legionibus scriberetur. id cum Sulpicius consul passurum se negaret; multa nos quidem questisumus; sed tantus consensus senatus fuit, ut mature proficisceremur, parendum ut fuerit: itaq. fecimus. Nunc, quod a te petij litteris ijs, quas Romae tabellarijs tuis dedi, uelim tibi curae sit, quae successori coniunctissimo, & amicissimo commodare potest is, qui prouinciam tradit, ut ea, pro nostra constantissima uoluntate erga te, cura, ac diligētia tua complectare: ut omnes intelligant, nec me beneuolentiori cuiquam succedere, nec te amiciori potuisse prouinciam tradere. Ex ijs litteris, quarum exemplum ad me misisti, quas in senatu recitari uoluisti, sic intellexeram, permultos a te milites esse dimissos: sed mihi Fabius idem demonstrauit, id te cogitasse facere, sed cum ipse a te discederet, integrum militum numerum fuisse. id si ita est; pergratum mihi feceris, si istas exiguas copias, quas ha-

F 4 buisti,

ob metum Parthici belli.

cui decreta erat Syriae administratio, Crasso a Parthis interfecto.

a sua in illum beneuolentia.

uide scholia.

ab hominum opinione.

falso. nam aberrant cohortes tres. uide ep 4.

ab Appii prudē
tia, & sua in il
lum uoluntate;
cui parem ab
Appio uolunta
tem modeste
poscit.

buiſti, quam minimum imminueris. qua de re s. c.
quae facta sunt, ad te missa esse arbitror. equidem
pro eo, quanti te facio, quidquid feceris, appro
babo: sed te quoque confido ea esse facturum, quae
mibi intelliges maxime esse accommodata. Ego C.
Pontinium, legatum meum, Brundisii expecta
bam: eumq. ante Kal. Iun. Brundisium uenturum
arbitror. qui cum uenerit; quae primum nautigan
di nobis facultas data erit, ea utemur. Vale.

ARG. Expectari a se scribit. L. Clodium cum Appii man
datis. mutuam beneuolentiam, eiusq. causas commemorat.

Cic. procos. s. d. Ap. Pulchro imp. 4

praefecto fa
brū. uide, ep. 8.

studio uolun
tas, officio res
ipsa declaratur.

a testibus.

ab ipsa re. ep. 9.
& xi.

PRIDIE non. Iun. cum essem Brundisii, lit
teras tuas accepi; quibus erat scriptum, te L. Clō
dio mandasse, quae illum mecum loqui uelles,
eum sane expectabam, ut ea, quae a te afferret,
quamprimum cognoscerem. Meum studiū erga
te, & officiū tametsi multis iam rebus spero ti
bi esse cognitum, tamen in ijs maxime declara
bo, quibus plurimum significare potuero, tuam
mibi existimationem, & dignitatem carissimam
esse. Mibi & Q. Fabius Virgilianus, & C.
Flaccus L. F. & diligentissime M. Octavius Cn.
F. demonstrauit, me a te plurimi fieri: quod
egomet multis argumentis iam antea iudicaram,
maximeq. illo libro augurali, quem, ad me aman
tissime scriptum, suauissimum misisti. mea in te
omnia summa necessitudinis officia constabunt.

nam

nam cum te ipsum, ex quo tempore tu me diligere coepisti, quotidie pluris feci: tum accesserunt etiam coniunctiones necessariorum tuorum. duos enim duarum aetatum plurimi facio. Cn. Pompeium, filiae tuae socerum, & M. Brutum, generum tuum. collegijq. coniunctio, praesertim tam honorifice a te approbata, non mediocre uinculum mihi quidem attulisse uidetur ad uoluntates nostras copulandas. Sed, si Clodium conuenero; ex illius sermone ad te scribam plura; & ipse operam dabo, ut te quamprimum uideam. Quod scribis, manendi tibi causam eam fuisse, ut me conuenires: id mihi, ne mentiar, gratum est. Vale.

ARG. Agit Appio gratias, quod operam dederit, ut sibi expeditissimam prouinciam traderet. deinde rationem exponit itineris sui, quo certius de congressu statuere Appius possit.

Cic. procos. s. d. Ap. Pulchro imp. 5

TRALLES ueni ad VI. Kal. Sext. ibi mihi praesto fuit L. Lucilius cum litteris, mandatisq. tuis: quo quidem homine neminem potuisti nec mihi amiciorem, nec, ut arbitror, ad ea cognoscenda, quae scire uolebam, aptiorem, prudentiorem ue mittere. ego autem & tuas litteras legi libenter, & audiui Lucilium diligenter. Nunc, quoniam & tu ita sentis; (scribis enim, quae de nostris officijs ego ad te scripserim, etsi ea iucunda fuerunt, tamen, quoniam ex alto repeti- at sint, non necessaria te putasse) & re uera,

CON-

iam ante necesse. P. Clodii redierant in gratiam, ut est in oratione pro Milone.

erat enim augur uterque. scripto ad me libro. ep. 9. & xi. quem exspectabat.

licet nihil te mea causa contra uoluntatem meam uelim facere.

capit beneuolentiam ab Appii prudentia.

fidē nominat,
quia redierant
in gratiam.

ut mihi expli-
catam prouin-
ciam traderes.
ep. 2.

gratum se fore
pollicetur.

personati age-
bāt histriones.
inde translatio.
clarus enim u-
terque, cum u-
terque consula-
ris, & augur es-
set.

excusatio 1 mu-
tatione cōsiliij.

confirmata amicitia, & perspecta fidē, comme-
moratio officiorum superuacanea est: eam partem
orationis praetermittam. tibi tamen agam, ut de
bee^h gratias. animaduerti enim, & didici ex
tuis litteris, te omnibus in rebus habuisse ratio-
nem, ut mihi consuleres. restitueresque, & prae-
parares quodammodo omnia, quo mea ratio faci-
lior, & solutior esse posset. hoc tuum officium cum
mihi gratissimum esse dicam; sequitur illum, ut
te existimare uelim, mihi magnae curae fore, at-
que esse iam, primum ut ipse tu, tuique omnes,
deinde etiam ut reliqui scire possint, me tibi es-
se amicissimum. quod quibus adhuc non satis est
perspectum, ij mihi nolle magis hoc animo nos
esse, quam non intelligere uidentur. sed profe-
cto intelligent. neque enim obscuris personis,
nec paruis in causis res agetur. sed hoc fieri me-
lius, quam dici, aut scribi, uolo. Quod itine-
rum meorum ratio te non nullam in dubitatio-
nem uidetur adducere, uisurus ne me sis in pro-
uincia: ea res sic habet. Brundisii cum loque-
rer cum Phania, liberto tuo, ueni in eum ser-
monem, ut dicerem, me libenter ad eam par-
tem prouinciae primum esse uenturum, quo te
maxime uelle arbitrarer. tunc mihi ille dixit,
classe te uelle decedere: perfore accommodatum
tibi, si ad Sidam, maritimam partem prouin-
ciae, nauibus decessissem. dixi me esse facturum:
itaque fecissem, nisi mihi L. Clodius noster Cor-
cyrae

cyrae dixisset, minime id esse faciendum: te Laodiceae fore ad meum aduentum. erat id mihi multo breuius, multoq. commodius, cum praesertim te ita malle arbitrarer. tua ratio postea est commutata. nunc, quid fieri possit, tu facillime statues. ego tibi meum consilium exponam. Pridie Kal. Sext. puto me Laodiceae fore: ubi per paucos dies, dum pecunia accipitur, quae mihi ex publica permutatione debetur, commorabor. deinde iter faciam ad exercitum: ut circiter idus Sext. putem me ad Iconium fore. sed si quid nunc me fallit in scribendo; (procul enim aberam ab re ipsa, & locis) simul ac progredi coepero, quam celerrimis potero, et quam creber rimis litteris faciam, ut tibi nota sit omnis ratio dierum, atque itinerum meorum. ōneris tibi imponere nec audeo quidquam, nec debeo: sed, quod tuo commodo fieri possit, utrisque nostrum magni interest, prius ut te conueniam, quam aecedas. quam facultatem si quis casus eripuerit; mea tamen in te omnia officia constabunt non secus, ac si te uidissem. Tibi de nostris rebus nihil sum ante mandaturus per litteras, quam desperaro, coram me tecum agere posse. Quod te a Scaeuola petuisse dicis, ut, dum tu abesses, ante aduentum meum praeesset: eum ego Ephesi uidi; fuitq. mecum familiariter triduum illud quod ego Ephesi comoratus sum; nec ex eo quidquam audiui, quod sibi a te mandatum diceret: sane

quae Asiae
urbs prouinciā
ingredientibus
prima occurrit.
ep. 6.

ep. 15. & 19.
lib. 5. ad Att.

qui praesidiū
caussa in pro-
uincia solebat
esse.

non potuit ne-
que uerecun-
dus petere,
neque uehe-
mentius.

quod de Appii
uoluntate su-
spicatur, id in
casum confert.

Muciae gentis
cognomen.

sic locutus ep.
1.1.7. ad Att.

sane uellem pōtuisse obsequi uoluntati tuae: non enim arbitror noluisse. Vale.

ARG. Ostendit, non per se, sed pro Appio stetit, quo minus congrederentur: nihil tamen de sua erga illum beneuolentia detractum.

Cicero procos. s. D. Appio
Pulchro imp. 6

iter utriusque
considerat.

epist. 5.

honestiorē sci
licet, quam re
liqui liberti.

inconstantiae
suae culpam in
clodii sermo-
nem reiicit epi-
stola superiori.

aliter esse, res
inedicauit.

CUM mēum factum cum tuo comparo; etsi non magis mihi faueo in nostra amicitia tuenda, quā tibi; tamen multo magis meo facto delector, quam tuo. Ego enim Brūndisii quaesiui ex Phania, cuius mihi uidebar et fidelitatem erga te perspexisse, & nosse locū, quem apud te his teneret, quam in partē prouinciae maxime putaret te uelle ut in succedendo primum uenirem. cum ille mihi respondisset, nihil me tibi gratius facere posse, quā si ad Sidam nauigassem: etsi minus dignitatis habebat ille aduentus, et ad multas res mihi minus erat aptus; tamen me ita dixi esse facturum. Idem ego cum L. Clodium Corcyrae conuenissem, hominem ita tibi coniunctum, ut mihi, cum illo cum loquerer, tecum loqui uiderer: dixi ei me ita facturum esse, ut in eam partem, quā Phania rogasset, primum uenirem. tunc mihi ille cum gratias egisset, magnopere a me petiuit, ut Laodiceam protinus irem: te in prima prouincia uelle esse, ut quam primum decederes: quin, nisi ego successor essem: quem tu cūperes uidere, te antea, quam tibi successum esset, decessurum fuisse. quod quidem erat consentaneum cum ijs litteris, quas ego Romae acceperam

ceperā; ex quibus perspexisse mihi uidebar, quam festinares decedere. Respondi Clodio, me ita esse facturum, ac multo quidem libentius, quam si illud esset faciendum, quod promiseram Phario. itaque & consilium mutavi; & ad te statim mea manu scriptas litteras misi; quas quidem, ex tuis litteris intellexi, satis mature ad te esse perlatas. Hoc ego meo facto ualde delector. nihil enim potuit fieri amantius. considera nunc uicissim tuum. Non modo ibi non fuisti, ubi me quāprimum uidere posses; sed eo discensisti, quo ego te ne persequi quidem possem triginta diebus, qui tibi ad decedendum lege, ut opinor, Cornelia constituti essent: ut tuum factum illis, qui, quo animo inter nos simus, ignorant, alieni hominis, ut leuissime dicam, & fugientis congressum, meum uero coniunctissimi, & amicissimi esse uideatur. Ac mihi tamen ante, quam in prouinciam uenirem, redditae sunt a te litterae: quibus etsi te Tarsum proficisci demonstrabas, tamen mihi non dubiam spem mei conueniendi afferebas: cum interea, credo equidem maleuoli homines, (late enim patet hoc uitium, et est in multis) sed tamen probabilem materiem naeti sermonis, ignari meae constantiae conabantur alienare a te uoluntatem meam; qui te forūm Tarsi agere, statuere multa, discernere, iudicare dicerent: cum posses iam suspicari, tibi esse successum: quae ne ab ijs quidem fieri solerent, qui bre-

hic erat praefectus fabrum apud Appium. ep. 8.

disputat contra Appii factum.

lex Cornelia magistratibus dabat, ut, post annuam prouinciae administrationem, per mensem praeterea commorari possent.

puto glossema: nec est in meo libro.

ius dicere. ep. 8 l. 3. & ad Att. ep. 16 l. 5. & Festus.

dixit, si quid
ageres, quasi
non crediderit
iis, qui ab eo
multa agi di-
cerent.

facta seditione
ep. 4. lib. 15.
epist. 3.

contra Amaniē
ses. ep. 10. l. 2.
& 4. l. 15. & ad
Att ep. 19. l. 5.

conclusio cum
beneuolentiae
significatione.

ui tempore sibi succedi putarent. Horum ego sermone non mouebar: quin etiam, (credas mihi uelim) si quid tu ageres, leuari me putabam molestia: & ex annua prouincia, quae mihi longa uideretur, prope iam undecim mensium prouinciam factam esse gaudebam, si absentis mihi unius mensis labor detractus esset. Illud, uere dicam, me mouet, in tanta militum paucitate abesse tres cohortes, quae sint plenissimae; nec me scire ubi sint. Molestissime autem fero, quod, te ubi uisurus sim, nescio; eoq. ad te tardius scripsi, quod quotidie te ipsum expectabam: cum interea ne litteras quidem ulla accepi, quae me docerent, quid ageres, aut ubi te uisurus essem. itaque uirum fortem, mihiq. in primis probatum, Antonium, praefectum euocatorum, misi ad te, cui, si tibi uideretur, cohortes traderes: ut, dum tempus anni esset idoneum, aliquid negotij gerere possem. in quo, tuo consilio ut me sperarem esse usurum, & amicitia nostra, et litterae tuae fecerant: quod ego ne nunc quidem despero. sed plane, quando, aut ubi te uisurus sim, nisi ad me scripseris, ne suspicari quidem possum. Ego, ut, me tibi amicissimum esse, & aequi & iniqui intelligant, curabo. de tuo in me animo iniquis secus existimandi uideris non nihil loci dedisse. id si correxeris, mihi ualde gratum erit. et ut habere rationem possis, quo loco me, salua lege Cornelia, conuenias: ego in prouinciam

uinciam ueni pridie Kal. Sext. iter in Ciliciam
 facio per Cappadociam. castra moui ab Iconio
 pridie Kal. Sept. nunc tu & ex diebus, & ex
 ratione itineris, si putabis me esse conueniendum,
 constitues, quo loco id commodissime fieri possit,
 & quo die. Vale.

uide Ciliciam
 fuisse partem
 prouinciae.

ut ego quidem
 puto. ep. 5.

ARG. Querellam Appii refellit: contraq. ipse queri-
 cut, & ostendit se iuste queri, uirtutem extollens contra
 inanem arrogantiam nobilitatis.

Cicero imp. s. D. Ap. Pulchro imp. 7

PLVRIBVS uerbis ad te scribam, cum
 plus otij nactus ero. haec scripsi subito, cum Bru-
 ti pueri Laodiceae me conuenissent, & se Romam
 properare dixissent. itaque nullas ijs, praeterquam
 ad te, & ad Brutum, dedi litteras. Legati Ap-
 piani mihi uolumen a te plenum querellae ini-
 quissimae reddiderunt, quod eorum aedificatio-
 nem litteris meis impedissem. eadem epistola pe-
 tebas, ut eos quam primum, ne in hiemem inci-
 derent, ad facultatem aedificandi liberarem: &
 simul peracute querebare, quod eos tributa exi-
 gere uetarem prius, quam ego, re cognita, per-
 misissem: genus enim quoddam fuisse impediendi,
 cum ego cognoscere non possem, nisi cum ad hie-
 mem me ex Cilicia recepissem. ad omnia accipe,
 & cognosce aequitate ex postulationis tuae. Pri-
 mum, cum ad me aditum esset ab ijs, qui dicerent
 a se intolerabilia tributa exigi: quid habuit ini-
 quitatis, me scribere, ne facerent ante, quam ego
 rem, causamq. cognoscerem? Non poteram, cre-
 do,

longissimas li-
 teras ep. 30.
 lib 12.
 templū estue-
 re Appio, ut de
 prouincia bene
 merito, cogita-
 bant.

confutationis
 initium ab ae-
 quitate.

obiectio cum
 dissolutione.

do, ante hiemem. sic enim scribis. Quasi uero ad cognoscendum ego ad illos, non illi ad me uenire debuerint. tam longe inquis? quid? cum dabas ijs litteras, per quas mecum agebas, ne eos impedirem, quo minus ante hiemem aedificarent; non eos ad me uenturos arbitrare? tametsi id quidem fecerunt redicule. quas enim litteras afferbant, ut opus aestate facere possent; eas mihi post brumam reddiderunt. Sed scito, et multo plures esse, qui de tributis recusent, quam qui exigi uelint; & me tamen, quod te uelle existimem, esse facturum. De Appianis haecenus. A Pausania, Lentuli liberti, accenso meo, audiui, cum diceret, te secum esse questum, quod tibi obuiam non prodixissem. Scilicet contempsisti te: nec potest fieri me quidquam superbius. Cum puer tuus ad me secunda fere uigilia uenisset: isq. te ante lucem Iconium mihi uenturum nunciasset; incertumque, utra uia, cum essent duae; altera Varronem, tuum familiarissimum, altera Leporam, praefectum fabrum meum, tibi obuiam misi; mandavi utrique eorum, ut ante ad me excurrerent, ut tibi obuiam prodire possem. currens Lepora uenit; mihiq. nunciauit, te iam castra praetergressum esse. confestim Iconium ueni. cetera iam tibi nota sunt. An ego tibi obuiam non prodirem? primum Appio Claudio? deinde imperatori? deinde more maiorum? deinde, quod caput est, amico? praesertim cum in isto

aculeus in Appii ambitione.

alterum Appii querellae caput.

nox in tres uigilias distribuebatur, uigiliae in quaterna horarum spatia. Macrobius, ep. 13. l. 9.

a facto.

ab argumentis. ex gente patricia: claris maioribus, summi honoribus perfuncto.

ge-

genere multo etiam ambitiosius facere soleam, quam honos meus, & dignitas postulet. Sed haec habentus. Illud idem Pausania dicebat te dixisse: Quid? Appius Lentulo, Lentulus Appio processit obviam. Cicero Appio noluit? Quaeso, etiam ne tu has ineptias, homo, mea sententia, summa prudentia, multa etiam doctrina, plurimo rerum usu, addo urbanitatem, quae est virtus, ut stoici rectissime putant, ullam Appietatem, aut Lentulitatem ualere apud me plus, quam ornamenta uirtutis, existimas? cum ea consecutus nondum eram, quae sunt hominum opinionibus amplissima; tamen ista uestra nomina numquam sum admiratus; uiros eos, qui ea uobis reliquissent, magnos arbitrabar. postea uero quam ita & accepi, & gessi maxima imperia, ut mihi nihil neque ad honorem, neque ad gloriam acquirendum putarem: superiorem quidem numquam, sed parem uobis me speraui esse factum. nec mehercule aliter uidi existimare uel Cn. Pompeium, quem omnibus, qui umquam fuerunt, uel P. Lentulum, quem mihi ipsi antepono. tu si aliter existimas; nihil errabis, si paullo diligentius (ut, quid sit ἐξοχή, quid sit ἀγένη, intelligas) Athenodorus, Sardonis filius, quid de his rebus dicat, attenderis. Sed, ut ad rem redeam, me tibi non amicum modo, uerum etiam amicissimum existimes uelim. profecto omnibus meis officijs efficiam, ut ita esse uere pos-

G sis

in Ciceronis
ignobilitatem.

naturalem si-
gnificat; quia
separatim de in-
de rerum usum
nominat.

quasi Appius
nō sua, sed ma-
iorum uirtute
nobilis esset.
summus enim
honor consu-
latus, quem, op-
pressa coniura-
tione, gloriosif-
sime gesserat.

concludit a be-
neuolentia sua,
uote nō solum
causa, sed etiā
humanitate su-
periore ostem-
dat.

sis iudicare. tu autem si id agis, ut minus mea
caussa, dum ego absim, debere uidearis, quam
ego tua laborarim: libero te ista cura.

Agamenonis
uerba apud Ho-
merum contra
Achillē, II. I. I.

παρ' ἐμοί γε καὶ ἄλλοι,
οἴκέ με τιμήσουσι, μάλιστα δὲ μητιέτα Ζεὺς.
sin autem natura es φιλαίτιος: illud non perficies,
quo minus tua causa uelim; hoc assequere, ut,
quam in partem accipias, minus laborem. Haec
ad te scripsi liberius fretus conscientia officij mei,
beneuolentiaeque, quam a me certo iudicio susce-
ptam, quoad tu uoles, conseruabo. Vale.

ARG. Querulis Appii litteris respondet cum excusatio-
ne sui facti; ipsumq; Appian aut impudentem significat, qui
sermonibus iniquorum crediderit; aut nimis astutum, qui
ea, quae ipsi in mentem uentant, aliis attribuat.

Cicero procos. s. d. Ap. Pulchro imp. 118

quid sit, ad ur-
bem esse, decla-
rat Asconius in
2. Verrina.
imminuto, sic
ep. x. l. 9.

longior fuit,
quā cogitabat.

non enim ex
uultu, & taci-
turnitate de cu-
iusquam ani-
mo possumus
certo iudicare.

ET SI, quantum ex litteris tuis intelligere
potui, uidebam te hanc epistolam, cum ad ur-
bem esses, esse lecturum, refrigerato iam leuissi-
mo sermone hominum prouincialium: tamen,
cum tu tam multis uerbis ad me de improborum
oratione scripsisses, faciendum mihi putavi,
ut tuis litteris breui responderem. Sed pri-
ma duo capita epistolae tuae tacita mihi quo-
dam modo relinquenda sunt: nihil enim ha-
bent, quod definitum sit, aut certum; nisi me uul-
tu, taciturnitate significasse, tibi non esse amicum;
idq; pro tribunali, cum aliquid ageretur, & non
nullis in conuinijs intelligi potuisse. Hoc totum ni-
hil

hil esse, possum intelligere: sed, cum sit nihil, nec quid dicatur quidem intelligo. illud quidem scio, meos multos, & illustres, & ex superiore, & ex aequo loco sermones habitos cum tua summa laude, & cum magna significatione nostrae familiaritatis, ad te uere potuisse deferri. Nam quod ad legatos attinet, quid a me fieri potuit aut elegantius, aut iustius, quam ut sumptus egentissimarum ciuitatum minuerem sine ulla imminutione dignitatis tuae, praesertim ipsis ciuitatibus postulantis? nam mihi totum genus legationum tuo nomine proficiscentium notum non erat. Apameae cum essem, multarum ciuitatum principes ad me detulerunt, sumptus decerni legatis nimis magnos, cum soluendo ciuitates non essent. hic ego multa simul cogitavi. Primum, te, hominem non solum sapientem, uerum etiam, ut nunc loquimur, urbanum, non arbitrabar genere isto legationis delectari. idque me arbitror Synnadis pro tribunali multis uerbis disputauisse: primum, Appium Clodium senatui, populoque non Myndensium testimonio, (in ea enim ciuitate mentio facta est) sed sua sponte esse laudatum: deinde, me ista uidisse accidere multis, ut eorum caussa legationes Romam uenirent; sed his legationibus non meminisse ullum tempus laudandi, aut locum dari: studia mihi eorum placere, quod in te bene merito grati essent; consilium totum uideri minime necessarium: si autem uellent declara-

quæstus erat
Appius de le-
gatis a Cicero.
ne prohibitis.

ut tibi bene-
merito gratias
in senatu age-
ret infra hæc
epistola.
& necessario.

ne uideatur re-
mere commo-
tus.
ab Appii laude.

ab ipsa re.

ab ipsa re.

ab ipsa re.

re in eo officium suum; laudaturum me, si quis suo sumptu fundus esset officio; concessurum, si legitimo; non permissurum, si infinito. quid enim reprehendi potest nisi quod addis, visum esse quibusdam edictum meum quasi consulto ad istas legationes impediendas esse accommodatum. Iam non tam mihi uidentur iniuriā facere ij, qui haec disputant, quam si cuius aures ad hanc disputationem patent. Romae composui edictum. nihil addidi, nisi quod publicani me rogarunt, cum Samum ad me uenissent, ut de tuo edicto totidem uerbis transferrem in meum. diligentissime scriptum capit est, quod pertinet ad minuendos sumptus ciuitatum: quo in capite sunt quaedam noua, salutaria ciuitatibus, quibus ego magnopere delector. Hoc uero, ex quo suspicio nata est, me exquisiuisse aliquid, in quo te offenderem, translaticium est. neque enim eram tam desipiens, in priuatae rei causa legari putarem, qui & tibi non priuato, & pro re non priuata sua, sed publica non in priuato, sed in publico orbis terrae consilio, id est, in senatu ut gratias agerent, mittebantur. Neque, cum edixi, ne qui iniussu meo proficisceretur, exclusi eos, qui me in castris & qui trans Taurum persequi non possent. nam id est maxime in tuis litteris irridendum. quod enim erat, quod me persequerentur in castris, Taurum ue transierent; cum ego Laodicea usque ad Iconium iter ita fecerim, ut me omnium illarum

id est

is enim con-
tentionem quaere
re uidetur.

quarum consuli
fortunis aequi
fuit.

Suet in Aug.
cap. 9
ostendit se non
potuisse per
ignorantiam
peccare.

ad Iconium.
epist. 6.

ubi castra erant.
ep. 5. & 6.

rum dioecesium, quae cis Taurum sunt, omniumque earum civitatum magistratus legationesque convenirent? Nisi forte postea coeperunt legare, quam ego Taurum transgressus sum. quod certe non ita est. cum enim Laodiceae, cum Apameae, cum Synnadis, cum Philomeli, cum Icony essem; quibus in opid'is omnibus commoratus sum: omnes iam istius generis legationes erant constitutae. Atque hoc tamente scire uolo, me de isto sumptu legationum aut minuendo, aut remittendo decrevisse nihil, nisi quod principes civitatum a me postulassent, ne in uenditionem, tributorum, & illam acerbissimam exactiorem quam tu non ignoras, capitum, atque ostiorum, inducerentur sumptus minime necessarij. Ego autem, cum hoc suscepissem, non solum iustitia, sed etiam misericordia adductus, ut lenarem miseris perditas civitates, & perditas maxime per magistratus suos; non potui in illo sumptu non necessario negligens esse. Tu, cum istiusmodi sermones ad te delati de me sunt, non debuisti credere. sin autem eo genere delectaris, ut, quae tibi in mentem veniant, alijs attribuas: genus sermonis inducis in amicitiam minime liberale. Ego, si in provincia de tua fama detrabere umquam cogitasset, non ad generum tuum Lentulum, neque ad libertum tuum Brundisii, neque ad praefectum fabrum Corcyrae, quem in locum me venire velles, retulisset. Quare potes, doctis-

G 2 finis

Laodiceae biduum, Apameae dies quinque, Synnadis triiduum, Philomeli dies quinque, Icony decem. ad Att. l. 5. ep. 20. cetera aliter ep. 16. eiusdem lib.

ab officio suo, quia in vobis non estis, ut tacite accusat Appianum aut imprudentiae aut malevoli animi.

Phaniam. ep. 5. L. Clodium. ep. 5.

uideantur esse
uerba ex Atti-
ci litteris .
ad Att. lib. 5.
ep. 26.
ep. 9.

ne colligam ea,
quae mihi de
te dicta sunt.

qui fictis arti-
bus oppugnes
amicitiam no-
stram .

εἰ ποινῶς .
quid enim stul-
tius ?

laesus a me in
prouincia .

in alios, n po-
tius, quā in te.

artificiose Ap-
pium excusat .

simis hominibus auctoribus, quorum sunt de ami-
citia gerenda praeclarissime scripti libri, genus
hoc totum orationis tollere: Dissūtabant; ego con-
trōdisserebam: Dicebānt; ego negabam. an mi-
hi de te nihil esse dictum umquam putas? ne hoc
quidem, quod, cum me Laōdiceam uenire uo-
luisses, Taurum ipse transisti? quod ūsdem die-
bus meus conuentus erat Apameae, Synnadis,
Philomeli, tuus Tarsi? non dicam plūra; ne,
in quo te obiurgem, id ipsum uidear imitari. il-
lud dicam, ut sentio: si ista, quae alios loqui di-
cis, ipse sentis; tua summa culpa est: sin alij te-
cum haec loquuntur; tua tamen, quod audis,
culpa non nulla est. mea ratio in tota amicitia no-
stra constans, & grauis reperietur. Quod si quis
me astutiores fingit: quid potest esse cāllidius,
quam, cum te absentem semper defenderim, cum
praesertim mihi usu uenturum non arbitrarer,
ut ego quoque absens a te defendendus esse, nunc
committere, ut tu iūre optimo me absentem de-
serere posses? unum genus excipio sermonis, in
quo persaepe aliquid dicitur, quod te putem nol-
le dici; si aut legatorum tuorum cuiquam, aut
praefectorum aut tribunorum mil. male dicitur:
quod tamen ipsum non mehercule adhuc accidit
me audiente, ut aut grauius diceretur, aut in
plurēs, quam mecum Corcyrae Clodius est lo-
cutus, cum in eo genere maxime quereretur
te aliorum improbitate minus felicem fuisse. hos

ego

ego sermones, quod & multi sunt, & tuam estimationē, ut ego sentio, non offendunt, laceffiui numquam, sed non ualde repressi. si quis est, qui neminem bona fide in gratiam putet redire posse; non nostram is perfidiam coarguit, sed indicat suam: simulq. non de me is peius, quam de te existimat. sin autem quem mea instituta in prouincia non delectant; & quadam dissimilitudine institutorum meorum, ac tuorum laedi se putat; cum uterque nostrum recte fecerit, sed non idem uterque secutus sit: hunc ego amicum habere non curo. liberalitas tua, ut hominis nobilissimi, latius in prouincia patuit; nostra si angustiior, & si de tua prolixa, beneficaq. natura limauit aliquid posterior annus, propter quandā tristitiam tēporum; nō debent mirari homines, cum & natura semper ad largiendum ex alieno fuerim restrictior, & temporibus, quibus alij mouentur, iisdem ego mouear, me esse acerbum sibi, cum sim dulcis mihi. De rebus urbanis quod me certiozem fecisti, cum per se, mihi gratum fuit, tum quod significasti tibi omnia mea mandata curae fore. in quibus unum illud te praecipue rogo, ut cures, ne quid mihi ad hoc negotij aut oneris accedat, aut temporis: Hortensiumque, nostrum collegam, & familiarem, roges, ut, si umquam mea caussa quidquam aut sensit, aut fecit, de hac quoque sententia bimā decedat; qua mihi nihil potest esse inimicius. De nostris

ep. 1. lib. 8.

uide ep. 13. l. 1.

cum uideatur eū laudare, carpit, ut ex alienis rebus liberalem.

liberalitatem respicientium.

in auguratu. Phil. 2. & in Bruto. ut prouinciae ab iisdem rectoribus per biennij regerentur.

G 4 rebus

rebus quod scire uis: Tarso nonis Oct. Amanum
uersus profecti sumus. haec scripsi postridie eius
diei, cum castra haberem in agro Mopsuestiae.
si quid egero, scribam ad te: neque domum um-
quam ad meos litteras mittam, quin adiungam
eas, quas tibi reddi uelim. De Parthis quod
quaeris, fuisse nullos puto. Arabes qui fuerunt,
admixto Parthico ornatu, dicuntur omnes re-
uertisse. hostem esse in Syria negant ullum. Tu
uelim ad me quam saepissime & de tuis rebus
scribas, & de meis, & de omni reip. statu:
de quo sum sollicitus eo magis, quod ex tuis lit-
teris cognoui, Pompéium nostrum in Hispaniam
iturum. Vale.

quo plus terro-
ris inferrent.

quo absente in
firmis uideban-
tur partes opti-
marum ep. xi.

l. 5 ad Att.

Appii propria
esse humanita-
tem ostendit.

epist. 7.

Appiū non sua
spōte fuisse mi-
quorem in te,
sed improborū

A R G. Appii litteris, humanissime scriptis, humanissi-
me & ipse respondet. gratulatur de triumpho spe. hortatur
ad abolitionem librorū auguralium. sup. ca. iones perit.

Cicero imp. s. d. Ap. Pulchro.

VIX tandem legi litteras dignas Appio Clo-
dio, plenas humanitatis, officij, diligentiae. ad-
spectus uidelicet urbis tibi tuam pristinam urba-
nitatem reddidit. nam quas ex itinere, ante quam
ex Asia egressus es, ad me litteras misisti, unas
de legatis a me prohibitis proficisci, alteras
de Appianorum aedificatione impedita, legi
perimitus. itaque conscientia meae constantis
erga te uoluntatis rescripsi tibi subiratus. uis
uero litteris lectis, quas Philotimo, liberto meo,
dedisti, cognoui, intellexi. in prouincia multos
fuisse, qui nos, quo animo inter nos sumus, esse
nollent;

nollent; ad urbem uero ut accesseris, uel potius ut primum tuos uideris, cognosse te ex ijs, qua in te absentem fide, qua in omnibus officijs tuendis ergate obseruantia, & constantia fuissem. itaque quanti illud me aestimare putas, quod est in tuis litteris scriptum? si quid inciderit, quod ad meam dignitatem pertineat, etsi uix fieri possit, tamen te parem mihi gratiam relaturum. tu uero facile facies: NIHIL est enim, quod studio, & beneuolentia, uel amore potius effici non possit. Ego, etsi et ipse ita iudicabam, & fiebam crebro a meis per litteras certior; tamen maximam laetitiam cepi ex tuis litteris de spe minime dubia, & plane explorata triumpho tui: neque uero ob eam causam, quo ipse facilius consequeretur, (nam id quidem ἐπινοήσεσθαι est) sed mehercule, quod tua dignitas, atque amplitudo mihi est ipsa cara per se. quare, quoniam plures tu habes, quam ceteri, quos scias in hanc prouinciam proficisci, quod te aduunt fere omnes, si quid uelis: gratissimum mihi feceris, si ad me, simul atque adeptus eris, quod & tu confidis, & ego opto, litteras miseris. longi subsellij, ut nosster Pompeius appellat, iudicatio, & moras quem tibi item unum, alterum ue diem abstulerit: (quid enim potest amplius?) tua tamen dignitas suum locum obtinebit. sed, si me diligis, si a me diligi uis, ad me litteras, ut quamprimum laetitia afficiar, mittito. Et uelim, reliquum quod

opera significat.

eodem modo diligere, minus est, quam amare ep 14. l. 9. & 2. ad Bruc. ex tuis rebus gestis.

Epicurei ad se ipso omnia referrebant.

senatum intelligit. senatus enim triumphum dabat.

partem. n. pro-

partem .n. pro
missi iam praec
stiterat. ep. 4.
scribebat Ap-
pianus de iure au-
gurali. ep. xi.
& Festus.
si gratus esse
uolo.

si, accepto a te
munere. nihil
remittam.

pro rebus in A-
mano gestis.
ep. 4. lib. 15.

quod est promissi, ac muneris tui, mihi persol-
uas. cum ipsam cognitionem iuris auguralis con-
sequi cupio: tum mehercule tuis incredibiliter
studij erga me, muneribusq. delector. quod au-
tem a me tale quiddam desideras: sane mihi consi-
derandum est, quonam te remunerer potissimum
genere. nam profecto non est meum, qui in scri-
bendo, ut soles admirari, tantum industriae po-
nam, committere, ut scribendo negligens fuisse
uidear; praesertim cum id non modo negligentis,
sed etiam ingrati animi crimen futurum sit. ue-
rum haec uidebimus. Illud, quod polliceris, ue-
lim pro tua fide, diligentiaque, & pro nostra
non instituta, sed iam inueterata amicitia cu-
res, enitare, ut supplicatio nobis quam honori-
ficentissime, quam primumq. decernatur. Omni-
no serius misi litteras, quam uellem. in quo cum
difficultas nauigandi fuit odiosa: tum in ipsum
discessum senatus incidisse credo meas litteras,
sed id feci adductus auctoritate, & consilio tuo:
idq. a me recte factum puto, quod non statim
ut imperator appellatus sum, sed, alijs rebus ad-
ditis, aestiuisq. confectis, litteras miserim. Haec
igitur tibi erunt curae, quemadmodum o'endis:
meq. totum, & mea, et meos commendatos ha-
bebis. Vale.

ARG. Dolabella Appianum accusauerat, eoque ipso tem-
pore Ciceronis filiam duxerat uxorem. id factum a suis se
insciente coatur Cicero probare, & in hanc sententiam
multa colligit.

Cicero

Cicero imp. s. d. Ap. Pulchro .

10

CUM est ad nos allatum de temeritate eorū ,
 qui tibi nēgotium facefferent ; etsi grauiter pri-
 mo nuncio commotus sum , quod nihil tam p̄ae-
 ter opinionem meam accidere potuit ; tamen ,
 ut me collegi , cētera mihi facillima uideban-
 tur ; quod & in te ipso maximam spem , & in
 tuis magnam habebam ; multa q. mihi uenie-
 bant in mentem , quamobrem istum laborem ti-
 bi etiam honōri putarem fore : illud plane mo-
 leste tuli , quod certissimum , & iustissimum
 triumphum hoc inuidorum consilio esse tibi ēre-
 ptum uidebam . quod tu si tanti facies , quanti
 ego semper iudicauī faciendum esse : facies sapien-
 ter , & ages uictōr ex inimicorum dolore trium-
 phum iustissimum . ego enim plane uideo fore ner-
 uis , opibus , sapientia q. tua , uehementer ut ini-
 micos tuos paeniteat intemperantiae suae . De me
 tibi sit , contēlans omnes deos , promitto , atque
 confirmo : me pro tūa dignitate (malo enim dice-
 re , quam pro salute) in hac prouincia , cui tu
 praefuisti , rogando , deprecatoris ; laborando ,
 propinqui ; auctoritate ; cari hominis , ut spero ,
 apud ciuitates ; grauitate , imperatoris susceptu-
 rum officia , atque partes . omnia uolo a me & po-
 stules , et exspectes . uincam meis officijs cogitatio-
 nes tuas . Q. Seruilius per breues a te mihi litte-
 ras reddidit : quae mihi tamen nimis longae uisae
 sunt . iniuriam enim mihi fieri putabam , cum ro-
 gab. r .

lenius, quam si
 dixerit, qui te
 accusarent.

i. quod attinet
 ad crimina tibi
 obiecta.

in aduersis enī
 uirtus maxime
 perspicitur .
 uide ep. 9. lib. 8

absolutus.

ne quis testis
 contra te Ro-
 mam ueniat .

ponderis enim
 plus habebunt
 officia mea, ob
 auctam mihi ex
 imperatoris no-
 mine dignitate.

focerum filiae
tuae. ep. 4.
generū tuum,
ep. 4.

Ciceronis lega-
tus. ep. 4. & ad
Att. ep. 16. l. 4.

ut in prouincia
operam daret,
ne quis Romā
ad testimoniū
contra te ueni-
ret.

de Appio censo-
re ep. 13. l. 8.

ad Planchū, Nec
miror, & gau-
deo. ep. 1. l. 10.

gabar. nollem accidisset tempus, in quo perspi-
cere posses, quanti ego te, quanti Pómpeium,
quem unum ex omnibus facio, ut debeo, pluri-
mi; quanti Brütum facerem: quamquam in con-
suetudine quotidiana perspexisses, sicuti perspi-
cies: sed quoniam accidit; si quid a me pretermis-
sum fuerit, commissum facinus, & admissum de-
decus confitebor. Póntinius, qui a te tractatus
est praestanti, ac singulari fide, cuius tui benefi-
cij sum ego testis, praestat tibi memoriam, bene-
uolentiamque, quam debet: qui cum, maximis
rebus suis coactus, a me inuitissimo decessisset; ta-
men, ut uidit tua interesse, conscendens iam na-
uem Epheso Laodiceam réuertit. talia cum te stu-
dia uideam habiturum esse innumerbilia; plane
dubitare nō possum, quin tibi amplitudini ista sol-
licitudo futura sit. si uero efficis, ut censores cre-
entur; & si ita gesseris cēsuram, ut & debes,
& potes: non tibi solum, sed tuis omnibus uideo
in perpetuum summo te praesidio futurum. Il-
lud pugna, & enitere, ne quid nobis temporis
prorogetur, ut, cum hic tibi satisfecerimus,
istic quoque nostram in te beneuolentiam nauare
possimus. Quae de hominum, atque ordinum o-
mnium erga te studijs scribis ad me, minimē mi-
hi miranda, & maxime iucunda acciderunt: ea-
demq. ad me perscripta sunt a familiaribus meis.
itaque capio magnam uoluptatem, cum tibi,
cuius mihi amicitia non solum ampla, sed etiam

INCEN-

incūda est, ea tribui, quae debeantur; tum uero etiamnum remanere in ciuitate nostra studia prope omnium consensu erga fortes, & industrios uiros: quae mihi ipsi una semper tributa merces est laborum, & ingiliarum mearum. Illud uero mihi permirum accidit, tantam temeritatē fuisse in eo adolescente, cuius ego salutem duobus capitibus iudicijs summa contentione defendi, ut, tuis inimicijs suscipiendis, obliuisceretur patrum omnium fortunarum, ac rationum suarum; praesertim cum tu omnibus uel ornamentis, uel praesidijs redyndares, illi (ut leuissime dicam) multa deessent: cuius sermo stultus & puerilis erat iam antea ad me a M. Coelio, familiari nostro, perscriptus: de quo item sermone multa scripta sunt abs te. ego autem citius cum eo, qui tuas inimicitias suscepisset, ueterem coniunctionem diremissem, quam nouam conciliaissem. neque enim de meo erga te studio dubitare debes: neque id est obscurum cuiquam in prouincia, nec Romae fuit, sed tamen significatur in tuis litteris suspicio quaedam, & dubitatio tua: de qua alienum tempus est mihi tecum expostulandi, purgandi autem mei necessarium. Vbi enim ego cuiquam legationi sui impedimento, quo minus Romam ad laudem tuam mitteretur? aut in quo potui, si te palam odissem, minus quod tibi obesset, facere? si clam, magis aperte inimicus esse? Quod si essem ea perfidia, qua sunt ij, qui in

nos

hoc addidit, ne uideatur cum diligere dumtaxat utilitatis causa.

Dolabella.

quem tui esse amanti finium, non ignoraret.

iacetabat, illam accusationem a Cicerone probari, quod sibi eo ipso tempore filiam collocasset.

ne satis graue ex accusatione curam sustineret hanc etiam molestiam adderet.

Stultū est enim
ostendere uolū-
tatem nocendi,
in quo nocere
non possis.

ingeniose, quia
& amicitiae
parcit, cum nō
imperat; & le-
gis rationē ha-
bet, cum cēset.

quod aures ijs
praebueris. ep.
8.

cum sis reus.

quasi dicat, nō
contra te, sed
pro me disputa-
bo.

a sua persona.

a persona Ap-
pii.

nos haec conferunt: tamen ea stultitia certe non
fuissem, ut aut in obscuro odio apertas inimici-
tias, aut, in quo tibi nihil nocerem, summam o-
stenderem uoluntatem nocendi. Ad me adire quos-
dam memini, qui dicerent, nimis magnos sum-
ptus legatis decerni. quibus ego non tam impéra-
ui, quam cēnsui: sumptus legatis quammaxime
ad legem Corneliam decernendos. atque in eo ip-
so me non perseuerasse, testes sunt rationes ciui-
tatum: in quibus, quantum quaeque uoluit lega-
tis tuis datum, induxit. Te autem quibus men-
dacijs homines leuissimi onerarunt? non modo su-
blatos sumptus, sed etiam a procuratoribus eo-
rum, qui iam profecti essent, repetitos, & abla-
tos; eamq. causam multis omnino non eundi suis
se. Quererer tecum, atque, exposularem, ni-
si, ut supra scripsi, purgare me tibi hoc tuo tem-
pore, quam accusare te, mallem, idq. putarem
esse rectius. itaque nihil de te, quod, credide-
ris; de me, quamobrem non debueris credere,
pauca dicam, nam si me uirum bonum, si dignum
ijs studijs, eaq. doctrina, cui me a pueritia dedi,
si satis magni animi, non minimi consilij in ma-
ximis rebus perspectum habes: nihil in me non
modo perfidiosum, & insidiosum, et fallax in ami-
citia, sed ne humile quidem, aut ieiunum debes
agnoscere. sin autem me astutum, & occultum
lubet fingere: quid est, quod minus cadere in eius-
modi naturam possit, quam aut florentissimi ho-
minis

minis aspernari benevolentiam; aut eius existimationem oppugnare in prouincia, cuius laudem domi defenderis; aut in ea re animum ostendere inimicum, in qua nihil obsis; aut id eligere ad perfidiam, quod ad indicandum odium apertissimum sit, ad nocendum leuissimum? Quid erat autem, cur ego in te tam implacabilis essem, cum te ex fratre meo ne tunc quidem, cum tibi prope necesse esset eas agere partes, inimicum mihi fuisse cognouissem? cum uero reditum nostrum in gratiam uterque expetisset: quid in consulatu tuo frustra mecum egisti, quod me aut facere, aut sentire uoluisses? quid mihi mandasti, cum te Puteolis prosequerer, in quo non expectationem tuam diligentia mea uicerim? Quod si id est maxime astuti, omnia ad suam utilitatem referre: quid mihi tandem erat utilius, quid commodis meis aptius, quam hominis nobilissimi, atque honoratissimi coniunctio, cuius opes, ingenium, liberi, affines, propinqui mihi magno uel ornamento, uel praesidio esse possent? quae tamen ego omnia in expetenda amicitia tua, non astutia quadam, sed aliqua potius sapientia secutus sum. Quid illa uincula, quibus quidem libentissime adstringor, quanta sunt? studiorum similitudo, suauitas consuetudinis, delectatio uitae, atque uictus, sermonis societas, litterae interiores. Atque haec domestica. Quid illa tandem popularia? reditus illustris in gratiam; in quo ne per imprudentiam

a tempore.

ab ipsa re.

ab ingrati animi crimine.

a constantia sua.

enuntē in prouinciam.

ab utili.

Pompeius maxime, & Brutus. ep. 4.

a studiis, a consuetudine, a litteris.

ep. ult. lib. 7.

ab hominum opinione.

erat uterque
augur. ep. 4.

a Cn. Pompeii
persona. ep. 4.

praesertim bel
lo Mithridati-
co.

quia suspicio
fuit, confilio Ci-
ceronis Clodiu
a Milone occi-
sum.

Lycaonia perti-
nebat ad impe-
riū Ciceronis.
ep. 5. & 6. & ad
Att. ep. 15. l. 5.

prudenciam quidem errari potest sine suspicione
perfidiae; amplissimi sacerdotij collegium, in quo
non modo amicitia uiolari apud maiores nostros
fas non erat, sed ne cooptari quidem sacerdotem
licebat, qui cuiquam ex collegio esset inimicus.
Quae ut omittam tam multa, atque tanta; quis
umquam tanti quemquā fecit, aut facere potuit,
aut debuit, quanti ego Cn. Pompeium, socerum
filiae tuae? etenim, si merita ualent: patriam,
liberos, salutem, dignitatem, memetipsum mi-
hi per illum restitutum puto. si consuetudinis iu-
cunditas: quae fuit umquam amicitia consulari-
um in nostra ciuitate coniunctior? si ulla amoris,
atque officij signa: quid mihi ille non commisit?
quid non mecum communicauit? quid de se in se-
natu, cum ipse abesset, per quemquam agi ma-
luit? quibus ille me rebus non ornatissimum uo-
luit amplissime? qua denique ille facilitate, qua
humanitate tulit contentionem meam pro Milo-
ne, aduersantem interdum actionibus suis? quo
studio prouidit, ne qua me illius temporis inui-
dia attingeret; cum me consilio, cum auctorita-
te, cum armis denique texit suis? quibus qui-
dem temporibus haec in eo grauitas, haec animi
altitudo fuit, non modo ut Phrygi alicui, aut
Lycæoni, quod tu in legatis fecisti, sed ne summo-
rum quidem hominum maleuolis de me sermoni-
bus crederet. Huius igitur filius cum sit gener tu-
us; cumque, praeter hanc coniunctionē affinitatis,
quam

quam sis Cn. Pompeio carus, quamq. iucundus, intelligam: quo tandem animo in te esse debeo? cum praesertim eas ad me is litteras miserit, quibus, etiam si tibi, cui sum amicissimus, hostis essem, placarer tamen, totumq. me ad eius uiri, ita de me meriti, uoluntatem, nutumq. conuerterem. Sed haec haec tenus: pluribus enim etiam fortasse uerbis, quam necesse fuit, scripta sunt. Nunc ea, quae a me perfecta, quaeq. instituta sunt, cognosce. atque haec agimus, & agemus magis pro dignitate, quam pro periculo tuo. te enim, ut spero, propediem censorem audiemus: cuius magistratus officia, quae sunt maximi animi, summiq. consilij, tibi diligentius, & accuratius, quam haec, quae nos de te agimus, cogitanda esse censeo. Vale.

ARG. Acceptis ab Appio litteris de absolutione maiestatis, gratulatur maiorem in modum, & de ambitus iudicio bene illi sperandum significat.

Cicero imp. s. d. Ap. Pulchro,
ut spero, censori.

Cum essem in castris ad fluuium Pyramum, redditae mihi sunt uno tempore a te epistolae duae, quas ad me Q. Seruilius Tarso miserat. earum in altera dies erat adscripta nonarum Aprilium; in altera, quae mihi recentior uidebatur, dies non erat. respondebo igitur superiori prius: in qua scribis ad me de absolutione maiestatis. de qua etsi permultum ante certior factus eram litteris, nuncijs, fama denique ipsa: (nihil enim fuit clari-

H riuus:

qui & ipse augurerat. Phil. 2.

in prouincia, quae ad Appii, a Dolabella accusati, absolutionem pertinerent.

opinor hic adiuncta fuisse, quae dixit a se perfecta, & instituta.

Ciliciae fluuium. Mela l. r. Arrianus, Curtius.

quo crimine est accusauerat Dolabella.

necessaria disti-
tio. nam etiā,
inignis latro,
dicitur: sic in-
oratore; Infi-
gata ad maxi-
mam laudem.

gratulari signi-
ficantius non
potuit.
uide modestam
arrogantiam.

de quo nō dum
erat absolutus.

Syllae lex de
maiestate.
ambitus est, cū
honores pecu-
nia quaeritur.

nam neque ti-
mida probitas,
neque impro-
ba fortitudo
utilis recip.

rius: non quo quisquam aliter putasset: sed nihil
de insignibus ad laudem uiris obscure nunciari so-
let) tamen eadem illa laetiora fecerunt mihi tuae
litterae: non solum, quia planius loquebantur,
& uberius, quam uulgi sermo: sed etiam, quia
magis tibi uidebar gratulari, cum de te ex te ipso
audiebam. Cōplexus igitur sum cogitatione te
absentem, epistolam uero osculatus, etiam ipse
mihi gratulatus sum. quae enim a cuncto popu-
lo, a senatu, a iudicibus ingenio, industriae, ui-
tuti tribuuntur: quia mihi ipse assentor fortasse,
cum ea esse in me singo; mihi quoque ipsi tribu-
puto: nec tam gloriosum exitum tui iudicij existi-
tisse, sed tam prauam inimicorum tuorum men-
tem fuisse mirabar. De ambitu uero quid inter-
est, inquires, an de maiestate? ad rem nihil: alter-
rum enim non attigisti, alteram auxisti. uerum
tamen est maiestas, ut Syllā uoluit, ne in quem-
uis impune declamare liceret. ambitus uero
apertam uim habet, ut aut accusetur improbe,
aut defendatur. qui enim facta, aut non facta
largo ignoari potest? tuorum autem homi-
num cursus cui suspectus unquam fuit? me mis-
erum, qui non affuerim, quos ego risus excitassem.
Sed de maiestatis iudicio duo mihi illa ex tuis lit-
teris incundissima fuerunt: unum, quod te ab ip-
sa rep. defensum scribis; quae quidem etiam
summa bonorum, & sortium civium copia tu-
i tales uiros deberet; nunc uero eo magis, quo-
tanti

epist. 8.

accusavi enim,
nō quod impro-
bus esses, sed
quod improbis
crederes.

Appio Caeco
qui censuram
egregie gessit.
sed antiquior,
quam proauus.
uide scholium.

primus locus
in epistola gra-
tulationis est.

in tabella po-
test latere male-
uolentia: ideo
dixit, tabellae
latebra.

nec erat iam quisquam mecum tuorum, praeter
omnes meos, qui sunt omnes tui. Stomachosio-
res meas litteras quas dicas esse, non intelligo.
his ad te scripsi, me purgans diligenter, te leui-
ter accusans in eo, quod de me cito credidisses.
quod genus querellae mihi quidem uidebatur esse
amici; sin tibi displicet, non utar eo posthac. sed,
si, ut scribis, eae litterae non fuerunt disertae;
scito meas non fuisse. ut enim Aristarchus Ho-
meri uersum negat, quem non probat: sic tu,
(libet enim mihi iocari) quod disertum non
erit, ne putaris meum. Vale, & in censura,
siam es censor, ut spero, de proauo multum
cogitato tuo.

ARG. Gratulatur de absolutione ambitus: & querente
Appio, quod accusatori suo Dolabellae filiam collocarit,
ostendit, id se in se ente per suos factum.

Cicero imp. s. D. Ap. Pulchro.

GRATVLAVOR tibi prius; (ita enim re-
rum ordo postulat) deinde ad me conuertar. Ego
uero uehementer gratulor de iudicio ambitus;
neque id, quod nemini dubium fuit, absolutum
te esse; sed illud, quod, quo melior ciuis, quo
uir clarior, quo fortior amicus es, quoq. plu-
ra uirtutis, industriae ornamenta in te sunt, eo
mirandum est magis nullam ne in tabellae qui-
dem latebra fuisse absconditam maleuolentiam,
quae te impugnare auderet. non horum tempo-
rum, non horum hominum, atque morum nego-
tium. nihil iam sum pridem admiratus magis.
De

De me autem suscipe paulisper meas partes, & eum te esse finge, qui ego sum. si facile inueneris, quod dicas; noli ignoscere haesitationi meae. Ego uero uelim mihi, Tulliaeque meae, sicut tu amicissime, & suauissime optas, prospere euenire eam, quae me insciente facta sunt a meis: sed ita cecidisse, ut agerentur eo tempore, spero omnino cum aliqua felicitate, & opto; ueruntamen plus me in hac spe tua sapientia, & humanitas consolatur, quam opportunitas temporis. itaque, quemadmodum expediam exitum huius institutae orationis, non reperio. neque enim tristius dicere quidquam debeo eam de re, quam tu ipse omnibus optimis prosequeris. neque non me tamen mordet aliquid: in quo unum non uereor, ne tu parum perspicias, ea, quae gesta sunt, ab alijs esse gesta, quibus ego ita mandaram, ut, cum tam longe absfuturus essem, ad me ne referrent, agerent quod probassent. In hoc autem mihi illud occurrit: quid tu igitur, si affuisses? rem probassem: de tempore, nihil te inuito, nihil sine consilio egissem tuo. Vides sudare me, iam dudum laborantem, quo modo ea tuear, quae mihi tuenda sunt, & te non offendam. leua me igitur hoc onere: numquam enim mihi uideor trahasse causam difficiliorem. sed tamen sic habeto: nisi iam tunc omnia negotia cum summa tua dignitate diligentissime confecissem: tamen si nihil uidebatur ad meum erga te pristinum studium

responso ad que
rellam de nu-
ptiis Tulliae.

quod accusato-
ri tuo nupserit.

de his nuptiis.

a M. Coelio.
uide ep. 9.1.8.

falsum. nam re-
tulit ad est Coe-
lius. ep. 9.1.8.
obiectio cum
dissolutione.

cum mihi haec
affinitas est re-
nunciata.

addi posse; tamen, hac mihi affinitate renuncia-
ta, non maiore equidem studio, sed acrius, aper-
tius, significantius dignitatem tuam defendissem.
Accedenti mihi, & iam imperio annuo termina-
to, ante diem 111. non. Sext. cum ad Sidam na-
ui accederem, & mecum Q. Seruilius esset, litte-
rae a meis sunt redditae. dixi statim Seruilio,
(etenim uidebatur esse comotus) ut omnia a me
maiora expectaret. quid multa? beneuolentior
tibi, quam sui, nihilo sum factus, diligentior qui-
dem ad declarandam beneuolentiam multo. nam
ut uetus nostra similitas antea stimulabat me, ut
cauerem, ne cui suspitione fide reconciliatae gra-
tiae darem: sic affinitas nouam curam mihi affert
cauendi, ne quid de summo meo erga te amore de-
tractum esse uideatur. Vale.

A R G. Agit gratias Appio, quod amicos suos in suppli-
cationibus sibi decernendis studiose iunisset: pariaq. illi of-
ficia pollicetur, quamquam socer Dolabellae sit, qui de ma-
iestate, & ambitu illum acculauerat.

Cicero imp. s. D. Ap. Pulchro. 13

annui erat pro
uinciarum im-
perium lege se
proniam in orat.
pro domo sua,
& hic, ep. 7. 1. 1.

ob inimicitias
cum fratre tuo.

michi cum Do-
labella contra-
cta.

in supplicationi-
bus.

pro quibus de-
cerni solebant
supplicationes.

qua supplicatio
nes Cicero
decreuit.

Q V A S I diuinarem, tali in officio fore
mihi aliquando expectandum studium tuum;
sic, cum de tuis rebus gestis agebatur, inser-
uebam honori tuo. dicam tamen uere: plus, quam
acceperas, reddidisti. quis enim ad me non per-
scripsit, te non solum auctoritate orationis, senten-
tial tua, quibus ego a tali uiro contentus eram,
sed

se
ue
qu
qu
I N
tu
se
Et
hil
ut
fit
et
sta
liff
me
pe
ho
ha
tu
cu
ess
re
ep
de

sed etiam opera, consilio, domum ueniendo, conueniendis meis, nullum onus officij cuiquam reliquam fecisse? haec mihi ampliora multo sunt, quam illa ipsa, propter quae haec laborantur.

INSIGNIA enim uirtutis multi etiam sine uirtute assecuti sunt: talium uirorum tanta studia assequi sola uirtus potest. itaque mihi propono fructum amicitiae nostrae ipsam amicitiam, qua nihil est uberius, praesertim in ijs studijs, quibus interque nostrum deuinctus est. nam tibi me profiteor & in rep. socium, de qua idem sentimus; et in quotidiana uita coniunctum cum ijs artibus, studijsque, quae colimus. uelim ita fortuna tulisset, ut, quanti ego omnes tuos facio, tanti tu meos facere posses: quod tamen ipsum, nescio qua permotus animi diuinatione, non despero. sed hoc nihil ad te: nostrum est onus. illud uelim sic habeas, quod intelliges; hac re nouata, additum potius aliquid ad meum erga te studium, cui nihil uidebatur addi posse, quam quidquam esse detractum. Cum haec scribebam, censem iam te esse sperabam: eo breuior est haec epistola, & ut aduersus magistrum morum, modestior. Vale.

pluris: animura Appij, facit quam ipsas supplicationes. similis sententia lib. 1. de leg.

in qua mihi sunt omnia; fructum uero nullum praeterea specto. eadem metaphora usus est epz.

hoc dicit propter generum suum Dolabellam, Appij accusatorem. quod mihi Dolabellam affinitate deuinxerim.

quasi epistola coram censore loquatur.

CICERONIS EPISTOLARVM,

AD SVLPICIVM, ET ALIOS,

LIBER IV.

ARGVMENTVM.

Satis patebit huius epistolae argumentum, si lector sciat scriptam esse, cum Caesar, pulso ex Italia Pompeio, bellum contra Pompeii legatos in Hispaniam pararet: respondet Sulpicio congressum petenti.

M. Cicero s. d. Ser. Sulpicio.

jurisconsultus,
ad quem libros
Topicorum mi-
sit.

alibi dixit, fal-
ua republica,
eodem sensu, &
de re priuata,
epist. 30. l. 7.

Suetonius in
Caesare.

ex prouincia re-
uersus.

ep. 14. h. l. & 21.
l. 6. & 6. lib. 9.
& 10. l. 16. om-
nibus sublata concor-
diae spe.

ut in his mise-
riis quam licet

TREBATIVS, familiaris meus, ad
C. me scripsit, te ex se quaesisse quibus in
locis essem; molesteq. ferre, quod me pro-

pter ualitudinem tuam, cum ad urbem accessis-
sem, non uidisses; & hoc tempore uelle te mecum,
si propius accessissem, de officio utriusque nostrum
communicare. Vtinam Serui saluis rebus (sic e-
nim est dicendum) colloqui potuissemus inter nos:
profecto aliquid opis occidenti reip. tulissemus. co-
gnoram enim iam absens, te haec mala multo ante
providentem, defensore[m] pacis, & in consulatu
tuo, et post consulatum fuisse. ego autem cum consi-
lium tuum probarem, & idem ipse sentirem, ni-
hil proficiebam. sero enim ueneram: solus eram:
rudis esse uidebar in causa; incideram in hominum
pugnandi cupidorum insanias. nunc, quoniam ni-
hil iam uidemur posse opitulari reip. si quid est in
quo nobismet ipsis consulere possimus, non ut ali-
quid ex pristino statu nostro retineamus, sed ut
quam honestissime lugeamus; nemo est omnium, qui
cum